

Rester från det förlorade paradiset

*En studie om den fridfulla viloplatsen som metafor och filosofisk idé i
den post-apokalyptiska fiktionsberättelsen Hungerspelen*

Christian Zárate

Examensarbete 15 hp

Läroprogrammet

Vårterminen 2022

Arbetets art: Examensarbete, 15hp, Lärarprogrammet

Titel: Rester från det förlorade paradiset; En studie om den fridfulla viloplatsen som metafor och filosofisk idé i den post-apokalyptiska fiktionsberättelsen *Hungerspelen*

Engelsk titel: Remains from the lost paradise; A study of the peaceful resting place as a metaphor and philosophical idea in the Post-Apocalyptic Fiction Novel *The Hunger Games*

Sidantal: 38

Författare: Christian Zárate

Examinator: Magnus Fernberg

Datum: februari 2022

Abstract: Forskaren Andreas Nyströms litteraturvetenskapliga doktorsavhandling *Places of Rest in Worlds of Ruin - Havens in Post-Apocalyptic Fiction* (2021) undersöker fridfulla platser i post-apokalyptiska berättelser efter civilisationens undergång och fall. Nyström (2021) beskriver de troper som belyser dessa platser, som fridfulla oaser, eller paradisiska miljöer där karaktärerna kan vila och återhämta sig. Med hjälp av den dystopiska ungdomslitterära berättelsen *Hungerspelen* (Collins, 2008, originaltitel: *The Hunger Games*) undersöker studien de troper som belyser dessa fridfulla oaser i det litterära verket. Analysen av den fridfulla platsen i *Hungerspelen* (2008) är studiens huvudfokus och skogen som huvudkaraktären Katniss Everdeen vistas i representerar berättelsens fridfulla oas. Uppsatsen besvarar även frågan om hur den fridfulla platsen har fungerat metaforiskt och filosofiskt i verket. Analyser av *Hungerspelen* (2008) och liknande ungdomsromaner kan vara fruktbara i litteraturundervisningen, då karaktärerna och många av de teman som ett ungdomslitterärt verk som detta lyfter fram är bekanta och relevanta för gymnasieelever och öppnar därmed upp för diskussioner kring fler tematiska möjligheter som verket kan tänkas innehålla.

Innehåll

1	Inledning	1
2	Bakgrund	2
3	Syfte	3
3.1	Frågeställningar	3
4	Tidigare forskning	4
5	Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp	7
5.1	<i>Dystopiska post-apokalyptiska berättelser</i>	7
5.2	<i>Den fridfulla platsens funktioner</i>	10
5.3	<i>Ideologikritisk analys</i>	11
5.4	<i>Filosofiska teman och metaforer i skönlitteratur</i>	12
5.4.1	<i>Existentialism</i>	15
5.5	<i>Litteraturredaktisk teori</i>	16
6	Metod och material	18
7	Resultat och analys	19
7.1	<i>Hungerspelen och den utopiska skogen</i>	19
7.2	<i>Den artificiella och övervakade grottan</i>	22
7.3	<i>Skogen och Katniss som en romantisk skildring av människans förhållande till naturen och känslor</i>	23
7.4	<i>Den fridfulla platsen som metafor för människans fria val</i>	25
7.5	<i>Frihet är människans mest utmärkande egenskap</i>	27
7.6	<i>Sammanfattning</i>	28
8	Diskussion och pedagogiska implikationer	29
8.1	<i>Vidare forskning</i>	31
9	Litteraturförteckning	32

1 Inledning

Ute på ängen, under dungens pilar
en bädd av gräs, där du kan vila.
Lägg dig ner, låt dig inte väckas
förrän vi ser en ny dag bräckas.

Här kan du vila, här är det tryggt,
här skyddar tusensköner från allt som är styggt.
Här blir drömmar ljuva och sanna för dig,
här är platsen där jag älskar dig.
— S. Collins, *Revolt* (2010, s. 324)

I dystopiska ödelagda världar finns det fridfulla oaser. Min uppsats undersöker fridfulla viloplatser i post-apokalyptiska miljöer och grundar sig i frågeställningarna: Hur representeras den fridfulla viloplatsen i den post-apokalyptiska dystopiska berättelsen *Hungerspelen* (2008) och vilka filosofiskt centrala tankegångar går att identifiera i relation till den fridfulla platsen? Den längsta delen av analysen uppehåller sig i representationen av den fridfulla platsen, men en kortare del kommer även att ta upp filosofiska tankegångar som går att identifiera i förhållande till denna fridfulla plats.

Hungerspelen (2008) är den första delen i en post-apokalyptisk fiktionstriologi skriven av Suzanne Collins och handlar om det post-apokalyptiska samhället, Panem, som har återuppstått ur de tidigare nordamerikanska länderna efter ett hänsynslöst krig och ett flertal naturkatastrofer. Landet består av tolv distrikt som kontrolleras från den tekniskt avancerade huvudstaden av ett totalitäröverhuvud vars strävan är att se till att arbetardistriktet inte gör uppror. De tolv distrikten har till uppgift att producera och förse huvudstaden med olika nödvändigheter. På slätterdagen måste de även tillhandahålla tolv pojkar och tolv flickor, i åldrarna tolv till arton år, till den årliga dokusåpan Hungerspelen. Tävlingen går ut på att ungdomarna från de tolv distrikten ska döda varandra i en arena tills endast en återstår och kan krönas till årets segrare.

Hungerspelen är skriven i förstapersonsperspektiv utifrån den sextonåriga Katniss Everdeen, som kommer från en fattig gruvarbetarfamilj i Distrikt tolv. Katniss tar sig dagligen utanför stängslen som omger Distrikt tolv för att jaga och inskaffa föda, i den stora och förbjudna skogen bortom distriktets gränser, åt sin familj. Där finns inga nertrampade stigar och platsen anses vara farlig, då det finns giftiga ormar och rabiessmittade djur. Men det finns mat om man vet hur man ska hitta den och det vet Katniss. Hon känner sig hemma i skogen tillsammans med sin artonåriga vän Gale Hawthorne. Men Katniss liv tar en abrupt vändning när hennes systers namn lottas ut på slåtterdagen och Katniss tvingas ställa upp som volontär för att ta sin systers plats på Hungerspelen.

Boken vänder sig till läsare i äldre tonåren och kräver en mottagare med mer djupgående förståelse av filosofiska frågor. Utifrån Nyströms (2021) definition av den fridfulla platsen har skogen, som Katniss ofta besöker, valts att lyftas som *Hungerspelen*s fridfulla plats i denna studie.

2 Bakgrund

I min lärarroll har jag ofta funderat över hur jag kan engagera elever att bli mer intresserade av att läsa skönlitteratur, men även hur jag kan göra filosofi mer tillgängligt, begripligt och intressant i min undervisning. Genom den ungdomsroman som analyseras i föreliggande uppsats kan möjliga tolkningar av filosofiska idéer lyftas fram. Schaffar (2013, s. 219) belyser problemen med filosofiska diskussioner i klassrummet och lyfter fram att filosofiska tankeströmmar som diskuteras på gymnasienivå kan härstamma ända från antikens Grekland och därför kan de anses vara föråldrade och inaktuella för ungdomar. Dessa filosofiska diskussioner kan avfärdas av eleverna för att de inte anses vara förenliga med vår samtid. Filosofiska tankar tenderar att bli svårtolkade, komplicerade och abstrakta om de inte förs in i rätt kontext. Även litterära teman kan vara svårupptäckta för gymnasieelever. Genom att koppla filosofiska tankeströmmar med skönlitterära genrer som tilltalar unga läsare kan filosofiska idéer exemplifieras och beskrivas ur en kontext som är enkel, relevant

och intressant för elever. Filosofiska teorier kan alltså förklara litterära teman och litteraturen kan ge en förklaring till filosofiska idéer och därmed skapa möjligheter för att göra barn- och ungdomslitteraturen mer värdefull ur ett didaktiskt perspektiv.

I Skolverkets läroplan för ämnet svenska nämns det att undervisningen ska syfta till att eleverna ska ges möjlighet att läsa och arbeta med både skönlitteratur och andra typer av texter. Skolan ska, genom skönlitteratur, ge elever en chans att betrakta såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. ”Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv” (Skolverket [www]).

Med detta som bakgrund vill jag belysa hur undervisningen kan leda elevernas förmåga till att använda bland annat skönlitteratur och andra typer av texter som källa till självinsikt och förståelse för medmänniskors tankar, erfarenheter, livsvillkor och föreställningsvärldar.

3 Syfte

Uppsatsen avser att identifiera de troper som belyser den fridfulla oasen i det valda ungdomslitterära verket och undersöka på vilket sätt den fridfulla oasen fungerar som metafor för att framhäva filosofiska tankegångar.

3.1 Frågeställningar

- Hur representeras den fridfulla viloplatsen i den post-apokalyptiska dystopiska berättelsen *Hungerspelen*?
- Vilka filosofiskt centrala tankegångar går att identifiera i relation till den fridfulla platsen?

4 Tidigare forskning

Trots det höga intresset av den post-apokalyptiska genren inom litteraturforskningen är den tidigare forskningen kring temat den fridfulla platsen näst intill obefintlig. Denna stillsamma oas, som står i skarp kontrast mot dess uttraderade omgivning, beskrivs ofta som en gömd viloplats där det är lugnt och tryggt och där det finns tillgång till färskt vatten och föda.

Ett stort antal analyser som har skrivits om *Hungerspelen* (2008) knyter verket till miljöfrågor, samhällspolitiska teman, teman om överlevnad, feminism och även media. Dessa teman är ofta sammanvävda och återkommande i olika former i de analyser som har skrivits om verket. Men ingen tycks analysera teman kring den fridfulla platsen och ännu mindre dess anknytningar till filosofiska tankeströmmar. I litteratur- och miljöstudien "*Reaping*" *Environmental Justice through Compassion in The Hunger Games* (2015), publicerad av Oxfords universitet, beskriver Brianna Burke hur *Hungerspelen* tar upp två av vår tids mest angelägna miljöfrågor: det globala matsystemet och hunger. Genom *Hungerspelens* aktionfyllda och groteska gladiatorspel betonas att mat är en social och miljömässig rättvisa, vilket återspeglar hur vi ser på den naturliga världen. Burke menar att rika och välmående länder betraktar världens naturresurser som råmaterial som ska manipuleras eller förorenas efter våra önskemål. Burke (2015) likställer, i sin studie, västvärldens hindrande av outvecklade länders självbestämmande över sina egna naturresurser och matproduktion med hur Panem i *Hungerspelen* exploaterar de tolv distrikten genom att tvinga dem att producera mat och förädla naturresurser åt huvudstaden och på så sätt hindra de fattiga från att ha någon makt över eller tillgång till den mat de producerar.

Artikeln *Food as control in the Hunger Games Trilogy* (2014) återkommer till temat kring mat. Emrah Peksoy analyserar hur mat skildras symboliskt och metaforiskt genom karaktärerna och samhället i romanen. Ätandet har ett symboliskt värde som

ersätter, summerar och signalerar andra beteenden bortom själva handlingen. Peksoy (2014) menar att mat fungerar som ett viktigt tecken för vissa situationer i berättelser och det hjälper författare att betona ett visst levnadssätt och social standard hos romankaraktärerna. Mat kan ha en symbolisk funktion och i Panems fiktiva värld kan mat användas som ett tecken på ett subtilt uppror. Katniss och Peetas hot om att äta de giftiga bären i hungerspelen blir till en symbol för uppror. Peksoy (2014) menar att genom denna enkla handling undergräver Katniss och Peeta spelens ideologiska syfte, som är att dramatisera regeringens absoluta makt över medborgarna.

Lykke Guanio-Uluru undersöker i *Female Focalizers and Masculine Ideals: Gender as Performance in Twilight and The Hunger Games* (2015) föreställningen om kön i förhållande till feministisk teori och teorier om maskulinitet i Collins trilogi *Hungerspelen* (2008-2010) och Twilight serien (2005-2008). Guanio-Uluru (2015) lyfter fram liknande miljöfrågor som Burke (2015) gör, då den beskriver hur *Hungerspelen* skildrar femininitet ur ett ekofeministiskt perspektiv, där både feminism och ekologism skildras genom huvudkaraktären. Guanio-Uluru (2015) menar att boken betonar, genom Katniss Everdeen, den gemensamma grunden för feminismen och den ekologiska rörelsen. En liknande analys kring feminism i *Hungerspelen* gör Andrea Ruthven i *The contemporary postfeminist dystopia: disruptions and hopeful gestures in Suzanne Collins' The Hunger Games* (2017). Genom en analys av *Hungerspelen* (2008) vill Ruthven (2017) visa hur Collins konstruerar ett narrativ, i Katniss dystopiska värld, som lyfter fram behovet av feminism inom politiken för att motverka den nyliberala individualismen. Ruthven (2017) använder *Hungerspelen* (2008) som ett exempel på feministisk dystopisk fiktion där *Hungerspelen* beskriver en post-feministisk värld där Katniss Everdeen belyser hur feministisk etik kan fungera som ett medel för att motverka effekterna av post-feminismen.

En annan aspekt av *Hungerspelen*s analytiska möjligheter är teman kring informations- och mediasamhället. I artikeln *The Games People Play: Information and Media Literacies in the Hunger Games Trilogy* (2013), tar professor Don Latham och doktorand Jonathan M. Hollister upp temat kring media och vilken roll det spelar

i berättelsen. Katniss Everdeen lyckas inte endast att överleva hungerspelen men även att överlista spelledarna. Genom att tolka och manipulera sin omgivning med hjälp av spelledarnas och huvudstadens egna mediala kanaler lyckas hon inte endast överleva hungerspelen utan även tända en gnista hos Panems befolkning som senare växer till en revolution och slutligen till regimens undergång. Latham och Hollister (2013) menar att Katniss framgång beror på hennes förmåga att förstå och därigenom dra nytta av huvudstadens främsta vapen, vilket är media. Collins romaner skapar en kritisk tematisk reflektion kring den roll som media spelar i *Hungerspelen*. Denna kritik kan även appliceras på vårt egna samhälle och hur totalitära stater missbrukar och använder media som verktyg för att förtrycka dess befolkning.

Den tidigare forskningen har visat att djupare analyser av verket tydliggör hur romanen fungerar som bärare av ideologier. Genom Katniss solidariska handlingar i *Hungerspelen* (2008) visar Burke (2015) hur romanen tar upp aktuella samhällsfrågor om västvärldens exploatering av utvecklingsländer och hur vi, genom att agera som Katniss Everdeen, kan ta oss an globala orättvisor. Guanio-Uluru (2015) och Ruthven (2017) tar upp intressanta aspekter kring hur *Hungerspelen* (2008) skildrar feminism, post-feminism, femininitet och ett ekofeministiskt perspektiv. Men vilka moraliska ideologier ligger till grund för dessa uppmaningar och på vilket sätt har de påverkats av samtidens filosofiska tankeströmmar? Det som den tidigare forskningen tycks sakna är analyser av romanens fridfulla plats och dess möjliga bakomliggande filosofiska ideologier.

I kommande Resultat och analys har studien för avsikt att identifiera den fridfulla platsen i berättelsen och därefter leda frågan vidare till varför den fridfulla platsen i romanen är just en fridfull plats för berättelsens huvudkaraktär. Studien ämnar vidareutveckla dessa insikter genom att knyta den fridfulla platsen till filosofiska tankeströmmar som har gett upphov eller förespråkats av huvudkaraktärens samhällsideologier.

5 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp

Uppsatsens utgångspunkt bygger på en närläsning av hur den fridfulla platsen representeras i *Hungerspelen* (2008). Studien fungerar på tre olika nivåer, där huvudfokus ligger i analysen av den fridfulla platsen i *Hungerspelen* (2008). Analysens utgångspunkt utgörs av Nyströms (2021) definition av den fridfulla platsen. Genom en närläsning av hur den fridfulla platsen representeras i *Hungerspelen* (2008) undersöks i första hand dess betydelse. Studiens gång sedan över till en filosofisk analys av den fridfulla platsen och berättelsens huvudkaraktär med hjälp av Johns (1998) teorier kring hur skönlitterära verk kan betraktas som filosofiska och slutligen övergår studien till en diskussion av didaktiska möjligheter som romanen kan tänkas ha utifrån min analys. I nedanstående stycke presenteras och exemplifieras centrala begrepp som ska fungera som verktyg för min analys. Dessa begrepp är relaterade till varandra och teoribildningen genom att de förklarar vilken slags litteratur studien har för avsikt att undersöka och även hur de exemplifierar analysen av den fridfulla platsen och hur litteraturstudier kan fungera i relation till filosofiska studier.

5.1 *Dystopiska post-apokalyptiska berättelser*

Post-apokalyptiska fiktiva berättelser är berättelser om tillvaron efter världens undergång. Den post-apokalyptiska fiktionsgenren är en subgenre till dystopi, science fiction och skräck och utspelar sig efter en förödande katastrofal händelse, där civilisationen har kollapsat. Dessa berättelser äger ofta rum bland ruiner där människor lever med begränsade tillgångar till livsnödvändiga förnödenheter så som mat och rent vatten. De skönlitterära apokalypserna förorsakas av bland annat naturkatastrofer, astronomiska katastrofer, kärnvapenkrig, utomjordingar eller epidemier. Ofta fokuserar berättelsen på karaktärernas försök att rädda kvarlevorna som återstår av mänskligheten. De tvingas överleva i ett primitivt landskap i en värld som består av ruiner och där vår tids teknologiska resurser inte längre finns (Machat, 2013). Dessa dystopiska skildringar innehåller ofta inslag av totalitära statsformer där människor lever under förtryck och där allmän misstro till statsmakten råder. Ofta

fungerar de fiktiva missförhållandena i de post-apokalyptiska romanerna som analogier till liknande problem i vårt samhälle. De fiktiva verken avser många gånger att utforska och bidra med ett nytt perspektiv på samtidens komplexa sociala och politiska problem (Lundwall, 1993, s. 116–118). Lundwall (1993, s. 115) vidareutvecklar resonemanget och menar att visionärens Utopia ofta blir den arme utopiske medborgarens dystopia. Lundwall (1993, s. 115) beskriver hur Platons aristokratiska idealsamhälle i *Staten*, som styrs av filosofen, skyddas av väktaren och livnärns av arbetaren, är en utopi för den styrande men en dystopi för arbetaren som tvingas livnära samhällskroppen. Det samma anser jag kan sägas om samhällsformen i *Hungerspelen* (2008), som är ett slags idealsamhälle för huvudstadens medborgare men ett dystopiskt samhälle sett ur distriktmedborgarnas perspektiv (Collins, 2008, s. 50). Katniss Everdeens idealsamhälle finns i berättelsens fridfulla plats, som representeras av skogen. Genom att analysera den fridfulla platsens temaskapande element vill jag undersöka vilka filosofiska teman som berättelsens fridfulla plats representerar och hur denna är kopplad till den litterära epoken romantikens längtan efter naturen.

En av de allra första västerländska berättelser om livet efter civilisationens kollaps anses vara Mary Shelleys andra roman *The Last Man* (1826) som skrevs under romantiken. Romanen hör till vuxenlitteraturen och är en fiktiv framtidsskildring som handlar om en grupp vänner som försöker överleva under en global virusepidemi. Huvudkaraktären är en man som kämpar för att hålla sina närstående vid liv, men blir så småningom den enda överlevaren och på så vis den sista mannen på jorden (Machat, 2013). *The Last Man* (1826) är en roman om isolering och känslan av ensamhet, men den uttrycker även en önskan till naturen, då Shelley bjuder in läsaren att föreställa sig en värld utan människan och den mänskliga civilisationen. I Shelleys roman dör mänskligheten ut och i mänsklighetens frånvaro frodas naturen igen. Genom mänsklighetens sista överlevare får läsaren uppleva en värld som återgår till ett tillstånd med iögonfallande imponerande naturlig skönhet.

Bortsett från *Hungerspelen* (2008) är en av de mest kända moderna post-apokalyptiska ungdomslitterära verken Veronica Roths *Divergent* (2011). Handlingen

utspelar sig i en post-apokalyptisk framtidsversion av Chicago där huvudkaraktären Beatrice Prior bor. Samhället som Beatrice lever i hindrar dess medborgare från att uttrycka en självständig vilja, då samhället är uppdelat i fem olika falanger. Alla sextonåriga medborgare måste välja en falang som de är tvungna att tillhöra resten av livet. Både *Hungerspelen* (2008) och *Divergent* (2011) är typiska ungdomsromaner då båda verken undersöker teman som mognadsprocessen från barn till vuxen, könsnormer och ett självständiggörande från vuxna auktoriteter (Lashley, 2017, s.2). Men båda verken undersöker även teman som vanligtvis hör till vuxenlitteraturen, då de bland annat utforskar och ifrågasätter sociala strukturer genom att skildra dessa som dystopier i post-apokalyptiska världar. De är även bärare av romantikens typiska karakteristiska drag, då båda verken förespråkar ett enklare liv närmare naturen. Båda de ovannämnda verken förespråkar en flykt till en tid innan det kapitalistiska, industrialiserade och teknologiska samhället. Det är en typisk attityd för de romantiska diktarna att finna tillflyktsorter i främmande världsdelar, exotiska scenerier och naturen, långt ifrån det moderna samhällets hektiska tillvaro och vid sidan av världshändelserna (Bergsten och Elleström, 2004, s. 67). Den romantiska eran var en artistisk, litterär, musikalisk och intellektuell rörelse i Europa under det sena 1700-talet till mitten av 1800-talet. Några av de mest kända författarna och poeterna under romantiken var Edgar Allan Poe, Johann Wolfgang Von Goethe, Lord Byron, William Blake, Alexandre Dumas, James Fenimore Cooper och Mary Shelley. Den romantiska litteraturens karakteristiska drag är författarnas strävan att beskriva känslor, individualitet och en glorifiering av det förflutna och naturen. Detta var en reaktion mot de sociala och politiska normerna som upplysningstiden förde med sig. Man ville helt enkelt bort från det rationella tänkandet som upplysningen, urbaniseringen, den tidiga industrialiseringen och det moderna samhället hade fört med sig. Istället lade den romantiska rörelsen tonvikt på känslor som autentiska källor till estetiska upplevelser. I kontrast till upplysningens sociala natur förespråkade den romantiska eran individens tillbakadragande till naturen, vilket de ansåg vara gott för människans mentala och moraliska utveckling (Bergsten och Elleström, 2004, s. 68–69).

Den romantiska eran var inte endast en litterär epok, utan även en filosofisk. De ovannämnda författarna var viktiga för den litterära utvecklingen men romantiken har även sina rötter i tidens filosofiska rörelse som leddes av filosofer som de franska revolutionärsfilosoferna Jean-Jacques Rousseau och Maximilien de Robespierre och de tyska filosoferna Friedrich Schlegel och Friedrich Schelling. René Descartes idé om att all kunskap uppstår från subjektet gav upphov till ett nytt tankesätt där individen kom att ta den centrala rollen, vilket utmanade kyrkans och den europeiska monarkins gudomliga rätt till makt. Samtliga ovannämnda filosofer och författare bidrog med idéer och verk som gav upphov till den epok som vi idag kallar för romantiken. De skiljer sig åt på många sätt, men de förespråkade vissa karakteristiska och förenande mänskliga egenskaper och samhällsideologier som la grunden till romantiken. Rörelsen kritiserade auktoriteter och placerade individen i centrum för dess sociala, politiska och moraliska ideal. De ansåg att naturen var något som skulle upplevas och inte fungera som ett föremål för manipulation och studier. Genom upplevelsen av naturen skulle individen finna harmoni med sina känslor och genom denna harmoni finna sina moraliska värden (Rousseau, 2015, s. 7). Dessa idéer är centrala för hur jag tolkar den fridfulla platsen i romanen.

5.2 Den fridfulla platsens funktioner

Nyström (2021, s. 4) beskriver de fridfulla platsernas funktioner i den post-apokalyptiska berättelsen. Avhandlingen visar att dessa platser tjänar åtminstone tre olika och delvis överlappande funktioner: Den första är som ett förlorat paradiset, där den fridfulla platsen beskrivs som en underbar trädgård. Detta väcker tankar om bibliska berättelser om Edens lustgård. Dessa idéer, om miljöer som påminner om paradiset, har funnits med i vårt västerländska litterära arv i två tusen år. Den pekar på våra behov av naturen för överlevnad, där analysen av den fridfulla platsen sker ur ett eko-kritiskt perspektiv.

They function as important plot devices questioning, altering, or revealing the motives of the characters; they are places where the rhythm of the narrative can come to a hiatus or a complete end, or where questions of temporality can be explored within a spatially

closed setting. Such cornucopian pockets of tranquility in post-apocalyptic narratives I have chosen to call havens (Nyström, 2021, s. 2)

Det är här karaktärerna kan finna ro och vila och även få chansen till att reflektera kring allmänmänskliga frågor betraktade ur ett post-apokalyptiskt perspektiv. De fridfulla platsernas andra funktion är att utforska spänningsförhållandet mellan rörelse och vila och ett sätt att visa förhållandet mellan det stillasittande och det kringresande nomadlivet.

Part of the perennial appeal of Aristotle's conception of place as something confining or confined is doubtless the philosophical support it offers to human beings' longing for cozy quarters—not merely for adequate shelter but for boundaries that embrace, whether these boundaries belong to decorated rooms in the home or to indecorous glades in the forest primeval. But human beings (and doubtless other animals) also long for wide open spaces and thus for lack of containment, perhaps even for limitlessness. (Nyström, 2021, s. 69)

Den andra funktionen kan fungera som en metafor för vår önskan att kunna leva ett kringresande nomadliv och att vi samtidigt har ett behov av en trygg och fast boplats. Här behandlar den fridfulla platsen tematiska tolkningsfrågor om ett stillasittande liv i kontrast till ett kringresande nomadliv. Människans behov av ett tryggt hem och vår längtan efter att resa och röra oss bort ifrån något blir då centralt för den andra tolkningsformen av den fridfulla platsen.

Nyströms (2021, s. 4) tredje funktion beskriver hur den fridfulla platsen fungerar som ett slut, där karaktärerna når fram till en slutgiltig trygg viloplats som därmed sätter punkt för berättelsen. Den är ett sätt att sätta punkt för berättelsen och på så sätt begränsar den tiden och skapar ett slut för romanen.

5.3 Ideologikritisk analys

Hungerspelens avspegling av den fridfulla platsen är intresseväckande, då den inte endast ger ett tydligt exempel av tropen inom modern skönlitteratur, utan även

exemplifierar hur tropen används för att lyfta fram huvudkaraktärens egna värderingar och utopiska föreställningar.

Syftet med den ideologikritiska analysen är att undersöka textens funktion ur ett ideologiskt och socialt perspektiv (Hellspong, 2001, s. 132). Däremot har studien inte inriktats på att svara på huruvida texten har bidragit till att skapa, bevara eller förändra sociala strukturer samt om den har haft till avsikt att förändra eller bibehålla samhällsideologier. Intentionen med min ideologikritiska analys har endast varit att undersöka den fridfulla platsens förhållande till filosofiska idéer och hur boken har gett uttryck för dessa. Hellspong (2001, s. 137) beskriver analysmetoden i avsnittet om *attityder, roller, röster och relationer* och menar att man ska ta i beaktning vilka personer som texten framhäver som goda och vilka som är avsedda att framhävas som onda. En rimlig tolkning av *Hungerspelen* (2008) är att Katniss Everdeen är den ofrivilliga hjältinnan och spelar rollen av den förtryckta medborgaren. Detta är, enligt Hellspong (2001), ett sätt att analysera texternas spegling av en viss ideologisk eller social hållning.

5.4 Filosofiska teman och metaforer i skönlitteratur

I vilken mening kan vi komma att betrakta filosofi som skönlitterär och skönlitteratur som filosofisk? Skilleås (2007, s 1) menar att det inte är tillräckligt att påstå att båda är former av texter och därför har de ett skönlitterärt samband. Vi betraktar skönlitteratur som skapare av fiktiva karaktärer och världar och de filosofiska verken betraktar vi som ett fält för undersökning. Skilleås (2007, s 7) menar att ett av sambanden mellan de båda är att författaren av ett filosofiskt verk har för avsikt att övertyga sin implicite läsare. Med hjälp av en varietet av övertygelseargument, som markeras i form av olika fiktiva händelser, argumenterar filosofen för att övertyga sin läsare om att det den läser ska betraktas som sanning och därmed ge filosofens ståndpunkt bärkraft. Detta kan övertyga läsaren om att acceptera argumenten som annars kanske inte skulle varit tillräckligt övertygande. Ett exempel är Platons dialoger som förs av personerna i det filosofiska verket *Staten*. Dessa samtal är fiktiva och har lite att göra med argumenten och hypoteserna som Platon vill föra fram. Platon ämnar förstärka sitt påstående med hjälp av det fiktiva verket genom att låta

huvudpersonen Sokrates föra fram Platons argument. I *Statens* fiktiva värld har Sokrates även lyckats övertyga de som deltagit i dialogen om att samtliga av hans resonemang är riktiga. Det sker alltså diskussioner mellan de fiktiva personerna i verket men dessa diskussioner är inget annat än fiktion och därför vinner alltid Sokrates argument.

Detsamma kan sägas om *Hungerspelen* fiktiva värld, där karaktärerna har varit bärare av olika filosofiska ideologier och som i Sokrates fall har huvudpersonen Katniss Everdeens ideologier varit de segrande i berättelsen. Skilleås (2007, s 8) menar att den filosofiska litteraturen har härmat skönlitteraturen och likt den filosofiska litteraturen har det skönlitterära verket *Hungerspelen* varit bärare av filosofiska tankegångar och gett läsaren en fiktiv reflektion kring de filosofiska idéerna med hjälp av en skapad fiktiv litterär värld. Därmed har det skönlitterära verket gett läsaren en reflektion att anknyta till de filosofiska idéerna. Både Platons filosofiska skrift och Collins (2008) skönlitterära verk har givit sina argument bärkraft med hjälp av metaforer och allusioner. *Hungerspelen* gör inget anspråk på att vara filosofisk och är inte heller tänkt att vara det. Men det finns ändå en filosofisk dimension i verket som kan härledas genom olika exempel till olika filosofiska argument och därmed kan det skönlitterära verket vara fruktbart för filosofiska analyser, då det tillåter filosofiska argument att få en klarare form.

Eileen John (1998) ger en beskrivning av filosofins påverkan på den vuxna skönlitteraturen. Hennes analys grundar sig i vår uppfattning av skönlitterära texter, som om de vore filosofiska, eller att vi åtminstone kan påstå att de har ett filosofiskt innehåll. John (1998) klargör de bakomliggande faktorerna om varför vi kan påstå att ett skönlitterärt verk kan betraktas som filosofiskt och även vad vi menar när vi säger att de är filosofiska.

I also take it to be literarily valuable for a work to challenge us conceptually, to push us to examine what our concepts mean and what we use them to to: the capacity to inspire that kind of activity is one of the things that can make a work of fiction interesting and good. In that way literary value overlaps with philosophical value, though the value of

conceptual inquiry is likely to have different priority within literary practice. (John, 1998, s. 331)

Betraktelsen av en bok som filosofisk kan vara diffus och svårbegriplig. Att tolka en bok filosofiskt kan ha många olika betydelser. Vi kan till exempel mena att verket presenterar ett filosofiskt ställningstagande, handlar om ett filosofiskt ämne eller avslöjar filosofiska dimensioner hos det mänskligt levande. Allt det som väcker filosofiska tankar skulle kunna betraktas som en filosofisk tolkning. John (1998) anser att det då är viktigt att bena ut vad man först och främst menar med filosofi, för att sedan arbeta med frågeställningen om hur boken anses förhålla sig till ämnet. Det finns en vaghet och variation i uppfattningen av vad som räknas som ett filosofiskt verk, position, ämne, och tanke. Då detta kan leda till en stor variation av möjliga tolkningar om hur ett verk kan betraktas som filosofiskt eller huruvida den har ett filosofiskt värde, är det enligt John (1998) viktigt att förhålla sig till mer specifika delar av filosofin då man betraktar ett verk.

I am interested here in developing one specific view of how works of fiction can be philosophical. Our response to a work of fiction can involve the pursuit of conceptual knowledge, where that pursuit is one form of philosophical activity. (John, 1998, s. 331)

Läsarens respons inför fiktiva verk kan innefatta en strävan efter konceptuell kunskap. Ett skönlitterärt verk kan innefatta en mängd olika företeelser som skapar litterärt värde. Det finns ett litterärt värde i att ett verk ter sig roligt, ett annat värde är att verket är spännande, målar upp fantastiska miljöer eller att det för fram ett tema på ett intressant sätt. Men dessa värden kan inte appliceras på filosofiska texter, då de saknar filosofiskt värde. Ett filosofiskt verk kan däremot inneha alla dessa egenskaper men måste därutöver ha egenskaper som skapar ett filosofiskt värde och därmed vara subjekt för reflektion. Det visar sig att konceptuell kunskap kan vara av värde både för skönlitteratur och filosofisk litteratur. Här överlappar de varandra och vi kan se ett gemensamt värdetillstånd i de båda formerna. Att ett filosofiskt verk har skönlitterära egenskaper gör inte verket till skönlitteratur och inte heller blir ett skönlitterärt verk, som har filosofiska egenskaper, till ett filosofiskt verk. Det är verkets intentioner som är det avgörande. Filosofiska verk uppmanar till filosoferande och har som huvudsyfte

att uppmana läsaren till reflektion om texten som denne läser. John (1998) menar att man kan uppfatta samma uppmaning i skönlitterära texter och det är denna gemensamma nämnare som ligger till grund för min uppsats. (Zárate, 2015, s. 7)

5.4.1 *Existentialism*

Det finns en stor variation av filosofer som knyts till den existentialistiska filosofin och deras filosofiska teorier kan skilja sig markant från varandra. Det som förenar dem är den gemensamma övertygelsen om att det som ger livet mening börjar med det mänskliga subjektet. Att finna mening i livet är något som vi alla strävar efter och kanske till och med behöver för att livet ska vara värt att leva. Människor kan söka efter mening i livet genom till exempel religion eller genom att kämpa mot sociala orättvisor. Existentialister anser att en människa kan finna mening genom någon eller båda av de ovanstående exemplen, men samtidigt inte. Existentialister anser att mening endast kan skapas och ges ett värde genom subjektet. Alltså kan endast individen avgöra och upptäcka vad som är meningsfullt (Bakewell, 2017). Boken *Jean-Paul Sartre - Filosofi, konst, politik, privatliv* (Østeberg, 1995, s. 17) beskriver att Sartre menade att människans mest unika egenskap är hennes medvetande och genom sitt medvetande kan människan upptäcka att hon har friheten att göra självständiga val som hon själv bär ansvar för. Genom dessa självständiga och oberoende val och genom att vara sig själv kan hon fullfölja sin egna frihet. Människan är fri att välja och ta ställning och bär endast själv ansvaret för sina handlingar.

Frihet betyder under de flesta livsförhållanden motsatsen till slaveri och fångenskap, och i denna betydelse älskar alla friheten. Men friheten hänger också ihop med ansvar för egna handlingar. (Østeberg, 1995, s. 17)

Existentialistfilosofer menar att människan alltid gör ett val, för att även när hon inte väljer så gör hon ett val (Østeberg, 1995, s. 17). Samhället och andra människor strävar ständigt efter att överta valfriheten från individen och de människor som ger vika för detta betalar ett högt pris i form av att de reducerar sig själva till endast ett medel för andras ambitioner. Sartre menar att människor som ger vika för andras

befallningar reducerar sig själva till ett opersonligt objekt och ett föremål för andras vilja. Bakewell (2017, s. 16–18) beskriver en anekdot från Sartres bok *Existentialismen är en humanism* (1946). Sartre beskriver i ett anförande för en stor publik efter Andra världskriget berättelsen om en ung man vars far övergav familjen och där han ensam lämnades för att ta hand om sin åldrande moder. Den unge mannen slets mellan plikt känslan att ta hand om modern och längtan över att ta sig till England för att ansluta sig till de Fria franska styrkorna och kämpa mot nazisterna. Genom detta skulle han äntligen få uppleva strid, befria sitt land och trotsa sin fars vilja, som inte ville att han skulle ansluta sig till striderna. Ett problem var att hans mor skulle bli kvar och få klara sig ensam under en tid då det var svårt ens för den unge mannen att få mat på bordet. Modern skulle troligen även få problem med tyskarna om den unge mannen valde att lämna hemmet och ansluta sig till striderna. Alltså stod den unge mannen inför dilemmat att antingen göra rätt mot sin mor, och bara henne, eller ge sig ut i strid mot tyskarna och göra rätt mot många. Sartres anekdotiska dilemma frambringar ytterligare svårigheter, då konsekvenserna av den unga mannens handlingar inte är säkra, vare sig att han verkligen skulle hjälpa någon genom att ta sig till England och ansluta sig till striderna eller om modern verkligen skulle ta allvarlig skada av att bli lämnad. Anekdoten måste ha känts bekant för Sartres publik, som nyss bevittnat nazismens ockupation och förtryck under Andra världskriget. Denna anekdot kommer jag att återkomma till senare i min uppsats då den bär många likheter med det val som Katniss gör i *Hungerspelen* när hon står mellan valet att ta hand om modern och systemen eller att lämna dem och fly ut i skogen tillsammans med Gale.

5.5 Litteraturdidaktisk teori

Appleyard (1994) ger en överblick om barnets utvecklingsfaser som läsare och hur dessa är sammanlänkade med den psykologiska utvecklingen hos ett barn. Utvecklingsfaserna sträcker sig från barndomen till vuxen ålder och beskriver de roller som läsaren intar under olika stadier i livet. Den första rollen utspelar sig under tidig barndom och karakteriserar läsaren som en spelare, där fantasy- och äventyrsberättelser har en central roll.

I den andra rollen tenderar läsaren att vilja vara en hjälte eller hjältinga, då barnet vill konstruera en meningsfull värld av erfarenheter men ur ett annat perspektiv i relation till det första mer lekfulla stadiet. Under de tidiga skolåren lämnar barnet hemmets trygghet och ger sig in i en bredare social värld, där skolan blir den huvudsakliga arenan där barnet systematiskt interagerar med vuxenvärden och dess regler. Här blir även kamraterna ett alternativ för familjen och barnet introduceras genom kamraterna till kollektivets socialt oskrivna regler och hierarki. Sättet läsandet förändras under dessa år är genom att läsandet blir till ett slags verktyg som hjälper barnet att förstå och införskaffa sig information om den vida världen och dess regler och normer. Appleyard (1994) föreslår att barnets behov för att identifiera sig som hjälte i fiktiva berättelser beror på insikten om omvärlden och dess brister. Intresset för fiktiva berättelser belönar barnet genom att det tillfredsställer behovet av att föreställa sig själv som en central figur, som genom sin kompetens och sitt handlande lyckas lösa de problem som barnet har upptäckt i den riktiga världen.

Den tredje fasen, som är av störst vikt för denna studie, beskriver den äldre tonåringen som läsare och tänkare. Det är vanligt att ungdomar i gymnasieåldern läser för att skapa sig en djupare förståelse om sin tillvaro och även hitta likasinnade i berättelserna de läser. De läser alltså inte längre enbart för att roa sig och litteraturen får därmed en mer allvarlig mening, då den unga vuxna läsaren tenderar att läsa för att förstå sin omvärld på ett mer psykologiskt plan. Karaktärsanalysen och de djupare allmänmänskliga teman i ett verk blir mer betydelsefulla för denna typ av läsare. Appleyard (1994) menar att ett sätt att se på fenomenet är att betrakta den här kategorin av läsare som manifestationer för ett centralt fenomen: upptäckten av det subjektiva jaget och upptäckten av den subjektiva erfarenheten som något unikt. Det yngre barnet kan vara medvetet om sina subjektiva upplevelser, men kan endast uppleva dem som direkta orsaker av objektiva ting och händelser. Den äldre tonåringen däremot kan relatera till dessa objektiva händelser och förstå att den responderar till händelsen på ett subjektivt och unikt sätt. Dess uppfattning av verkligheten är mer utvecklad än barnets och den yngre tonåringen, då den förstår och gör skillnad på den yttre objektiva världen och sin inre subjektiva värld. Det är ur

denna teoribildning som studien avser att visa att filosofiska diskussioner är fruktbara i litteraturundervisningen för gymnasieelever.

6 Metod och material

Analysen av den fridfulla platsen i *Hungerspelen* (2008) är studiens huvudfokus. Därför analyseras verket inte som helheter, utan studien fokuserar endast på de delar som är av intresse för analysen och som hjälper att exemplifiera studiens ståndpunkter kring den fridfulla platsen och tropens olika filosofiska tolkningsmöjligheter.

Hellspong (2001) ger en stor variation av möjliga analysmetoder. Han utgår också från en grundanalysform med delar som är väsentliga för samtliga analysformer. En av dessa grundformer handlar om hur texten kan adapteras till det aktuella sammanhanget.

Hur är texten anpassad till situationen? Vad säger den – vilka tankar tar den upp som kan passa i det aktuella sammanhanget? Och hur formulerar den dem – vad betonar den särskilt, vad nämner den först och vad kommer senare, vilka ord och uttryck använder den sig av? (Hellspong, 2001, s. 55)

Min analys tar i beaktning samtliga dessa ovannämnda punkter. Studien har för avsikt att, genom närläsning och med hjälp av dessa punkter, undersöka temat kring den fridfulla platsen i *Hungerspelen* (2008) och på vilket sätt den fridfulla platsen kan tolkas filosofiskt.

För att finna ett svar på min uppsatsfråga har jag valt att undersöka *Hungerspelen* (Collins, 2008), då boken innehåller minst en fridfull plats. Det finns många post-apokalyptiska skönlitterära berättelser med tematiska möjligheter som skulle kunna klassas som fridfulla platser, då post-apokalyptisk fiktion är en mycket levande genre, där det årligen tillkommer många nya verk. Därför har jag valt att begränsa mitt urval av primärtexter till ett verk. Den utmärker sig även på grund av sin potential att kunna tillföra goda exempel på troper som belyser teman kring den fridfulla platsen. Syftet

med uppsatsen har varit att identifiera och undersöka en möjlig fridfull plats i berättelsen och även besvara frågan om hur den fridfulla platsen fungerar metaforiskt och filosofiskt i verket.

7 Resultat och analys

Med hjälp av Nyströms (2021) funktionsbeskrivningar av den fridfulla platsen kommer jag att analysera en möjlig fridfull plats i *Hungerspelen* (Collins, 2008). Som nämnts tidigare, visar Nyströms (2021, s. 4) avhandling att den fridfulla platsen i post-apokalyptiska berättelser tjänar åtminstone tre olika och delvis överlappande funktioner. Den första funktionen som Nyström (2021, s. 4) ger den fridfulla platsen är förhållandet mellan människa och natur. Den andra är att fungera som en metafor för skillnaden mellan rörelse och vila. Nyströms (2021, s. 4) tredje funktion har inte något större analytiskt värde mer än att den fungerar som ett redskap för att runda av och avsluta berättelsen.

7.1 *Hungerspelen och den utopiska skogen*

I *Hungerspelen* är skogen en återkommande plats för huvudkaraktären Katniss Everdeen att komma tillbaka till och finna ro och chans till vila. Det är skogen som jag ämnar att undersöka som *Hungerspelens* viloplats. Skogen i *Hungerspelen* uppfyller de kriterier för vad Nyström (2021, s. 4) beskriver som en stilla oas i naturen där karaktärer kan finna ro och tid för återhämtning och reflektion. Nedanstående citat visar att skogen stämmer överens med Nyströms (2021) beskrivning av den fridfulla platsen.

I skogen väntar Gale, den ende jag kan vara mig själv tillsammans med. Jag känner hur mina ansiktsmuskler slappnar av, hur jag ökar takten medan jag går upp för kullarna till vår mötesplats, en klipphylla med utsikt över en dal. Ett snår bärbuskar skyddar klippan från önskad insyn. När jag får syn på honom börjar jag le. Gale säger att jag aldrig ler, utom i skogen. (Collins, 2008, s. 8)

Gale och Katniss är jaktkamrater och tillsammans tar de sig dagligen ut i skogen för att jaga. Katniss och Gales mötesplats i skogen är en klipphylla som göms av ett snår bärbuskar. En fridfull plats kan, enligt Nyström (2021), till exempel vara gömda dalar, avskilda öar eller skyddsrum (Nyströms, 2021, s. 4). Det är alltså inte platser som är lättillgängliga och endast ett fåtal känner till dem. I och med att skogen är en förbjuden plats i berättelsen och att de flesta i Distrikt tolv är rädda för skogen, på grund av rädsla för vilda och rabiessmittade djur, är denna plats inte känd eller tillgänglig för många. Katniss och Gale tar stora risker när de ger sig ut och jagar i skogen då både jakt och tillverkning av vapen är olagligt och påföljden för ett sådant brott är dödsstraff. ”Min båge är en raritet. Far slöjdade den och några till som jag håller noggrant gömda i skogen, omsorgsfullt insvepta i vattentäta omslag. Han hade kunnat tjäna bra pengar på att säja dem, men om han ertappats skulle han ha blivit offentligt avrättad för anstiftan till uppror” (Collins, 2021, s. 7). Samtidigt som de är medvetna om riskerna som de utsätter sig för om de blir ertappade är skogen den enda platsen där de kan undfly den skrämmande verkligheten om att Slätterdagen väntar när de kommer hem igen. ”Vi måste skämta om det för att hålla skräcken på avstånd” (Collins, 2008, s. 9). Nyström (2021, s. 31) beskriver dessa fridfulla platser i dystopiska berättelser som platser där överlevare har en chans att undkomma den post-apokalyptiska världens svårigheter, vilket Katniss och Gale gör i och med att de söker sig ut till skogen för att kunna undfly tankar om Slätterdagen.

De fridfulla platserna beskrivs ofta som idylliska platser där karaktärerna kan vila bland grönskande träd och har tillgång till dricksvatten. Miljön står i skarp kontrast till det ofta dystra, trista och ödelagda landskapet som omger det. Dessa platser är undantagslöst små i jämförelser med den omgivande ödemarken och är ofta svåråtkomliga.

Vi slår oss ner i ett prång bland klippblocken. På den här platsen är vi osynliga men har ändå bra utsikt över dalen. Där myllrar sommaren, det finns växter att samla, rötter att gräva upp, fisk som skimrar i regnbågens alla färger. Dagen är fantastiskt fin, med blå himmel och en lätt bris. Maten är underbar, osten smälter in i brödet och bärens arom fyller våra munnar. Allting vore perfekt om det här verkligen hade varit en helgdag, om

den lediga dagen verkligen hade varit till för att ströva omkring bland kullar och tillsammans med Gale jaga mat till middagsbordet. (Collins, 2008, s. 9)

Min tolkning av ovanstående citat är att Gale och Katniss ser skogen som en utopisk plats i berättelsen då den representerar liv, hopp, frihet och en chans till överlevnad. Denna plats står i skarp kontrast mot det övervakade distriktet, där det varken finns mat eller naturens skönhet. ”Jag behöver bara passera några grindar för att komma till det skräpiga fält som kallas Ängen. Ett högt gallerstängsel, krönt med rullad taggtråd, skiljer Ängen från skogen och inhägnar faktiskt hela Distrikt 12” (Collins, 2008, s. 6). Distrikt tolv är minst och fattigast i Panem och Sömmen, där Gale och Katniss bor, är distriktets fattigaste stadsdel. De som bor i Sömmen lever under de mest extrema förhållanden med el bara några timmar om dagen och de flesta familjer lever i fattigdom och svält (Collins, 2008, s. 13). Allt i Sömmen verkar vara belagt med koldamm och gatorna fylls på morgonen med utmattade gruvarbetare på väg till kolgruvorna där de får arbeta under omänskliga förhållanden (Collins, 2008, s. 6).

Det är bara Katniss och Gale som vågar sig förbi det höga gallerstängslet som skiljer distriktet från skogen. De har lärt sig att överleva i skogen och detta är en plats där hon och Gale känner sig hemma och där de har lärt sig att överleva. ”Men det finns mat om man vet hur man ska hitta den. Min far visste, och han lärde mig innan han blev sprängd i småbitar vid en gruvexplosion” (Collins, 2008, s. 7). Det samma går inte att säga om karriärister som Katniss möter i spelarenan. De har tränats sedan barndomen att kunna slåss och förgöra andra spelare inne på arenan, men de är inte anpassade till skogen som Katniss är. Både det ovanstående och det nedanstående citatet visar hur skogen fungerar till Katniss fördel ”Men de närmar sig ändå, som en flock vildhundar, och jag gör det jag alltid har gjort i sådana situationer. Jag väljer ut ett högt träd och börjar klättra” (Collins, 2008, s. 148). Katniss är bra på att klättra, då hon är van att vistas i skogen och därför kan hon dra nytta av spelarenan på ett sätt som de flesta andra deltagarna inte kan. Detta visar att skogen är en plats som inte är ämnad att vara en fridfull plats för alla karaktärer i berättelsen, då alla inte är lika väl anpassade och lämpade för skogen och kan därför inte klara sig lika bra som Katniss kan.

Jag låter Cato häva sig upp i trädet innan jag börjar klättra igen. Gale säger alltid att jag påminner om en ekorre så som jag kilar uppför med hjälp av de smalaste grenarna. Delvis beror det på min vikt, men det är mycket träning också. Man måste veta var man ska sätta händer och fötter. Jag har hunnit tio meter till när jag hör att det knakar till. Jag vänder blicken neråt och ser Cato sprattla när han och en gren faller till marken. (Collins, 2008, s. 149)

Katniss vet av erfarenhet vilka växter, bär och rötter som är ätbara och vilka som skulle kunna innebära döden ifall man åt dem. Denna kunskap är livsnödvändig för att kunna överleva i skogen och nedanstående citat visar att få deltagare i hungerspelen är lika väl anpassade till skogen som Katniss är.

Jag lutar mig fram, plockar upp några stycken och rullar dem mellan fingrarna. Min fars röst hörs inom mig ”inte de här, Katniss. Aldrig de här. Det är nattskatta. Du kommer att vara död innan de hunnit ner i magen.” Just då avlossas en kanon. Jag snurrar hastigt runt och förväntar mig att Peeta ska falla ihop, men han höjer bara på ögonbrynen. Svävaren dyker upp ungefär hundra meter bort. Det som finns kvar av Räv flickans smala, utmärklade kropp lyfts upp i luften. (Collins, 2008, s. 260)

Katniss är bättre anpassad än Peeta för ett liv i skogen och därför är detta hennes fridfulla oas och inte Peetas. Han är beroende av Katniss och hennes kunskaper om skogen för att kunna överleva. ”Vad skulle du säga om att visa mig vad som är ätbart här omkring och sedan skaffa oss lite kött? säger han och härmar mitt tonfall. Gå inte för långt bara, i fall du skulle behöva hjälp. Jag suckar och visar honom några rötter att gräva upp” (Collins, 2008, s. 258).

7.2 Den artificiella och övervakade grottan

Jämfört med andra platser i berättelsen är skogen den mest utmärkande fridfulla platsen. Det finns även fler platser i berättelsen som bär på liknande attribut. En annan plats som möjligtvis skulle kunna beskrivas som en fridfull plats i berättelsen är den grotta där Peeta och Katniss gömmer sig från de andra deltagarna under hungerspelen (Collins, 2008, s. 211). Grottan hjälper Katniss och Peeta att gömma sig och Peeta får där en chans för återhämtning. Det som skiljer grottan från skogen är att grottan är artificiell och övervakas och kontrolleras av spelledarna och president Snow. Den är

alltså en del av spelet och spelledarna kan när som helst ändra Peetas och Katniss livsförhållanden genom att avslöja deras position eller på något sätt driva ut dem ur grottan.

Det här är ingen lägereld som någon tappat kontrollen över, det är inte någon olyckshändelse alls. Lågorna som jagar mig är onaturligt höga och så symmetriska att skogsbranden måste vara medvetet framkallad av spelledarna. Det har varit för lugnt idag. Ingen har dött, kanske har det inte ens varit några slagsmål. Åskådarna i huvudstaden håller på att bli uttråkade. De tycker att tävlingen är på väg att bli trist och det kan inte tillåtas. Det är inte svårt att förstå vad spelledarna är ute efter. Karriäristgänget är på sitt håll och resten av oss är antagligen ganska glest utspridda över hela arenan. Elden är till för att driva ut oss och att tvinga oss samman. Det är inte världens mest originella metod, men det är mycket, mycket effektivt. (Collins, 2008, s. 142)

Det som skiljer skogen i Distrikt tolv från grottan är att skogen inte är en manipulerad och mänskligt fabricerad plats. Det är berättelsens enda naturligt fridfulla oas. Den fridfulla platsen måste vara en dold oas som endast berättelsens goda karaktärer har tillgång till, då den tjänar ett metaforiskt syfte och representerar en idyll som står i kontrast till berättelsens dystopiska samhälle. Grottan och skogen i spelarenan kan likna en fridfull oas men de fungerar samtidigt som ett övervakningsmedel för spelledarna. Ovanstående citat visar att spelarna är ständigt övervakade och varje incident är noggrant arrangerad av spelledarna. Hungerspelen är en årlig påminnelse till Panems medborgare om huvudstadens teknologiska överlägsenhet och att medborgarna, i likhet med spelarna i spelarenan, aldrig kan undkomma huvudstadens fullkomliga kontroll.

7.3 Skogen och Katniss som en romantisk skildring av människans förhållande till naturen och känslor

En annan aspekt av den idylliska beskrivningen av skogen i *Hungerspelen* (2008) är att den bär starka likheter med den romantiska epokens skildringar av naturen och dess förespråkande av individens tillbakadragande till den för att finna både kroppslig och själslig styrka. Som tidigare redogjorts framgår skogen som en idyll i berättelsen och står i skarp kontrast till den gråa tillvaron i distrikten. ”Där myllrar sommaren,

det finns växter att samla, rötter att gräva upp, fisk som skimrar i regnbågens alla färger. Dagen är fantastiskt fin, med blå himmel och en lätt bris” (Collins, 2008, s. 9). Romantikens författare och filosofer delade tron om att individens upplevelser och potential borde upphöjas och stå högre än samhällets utveckling. De ansåg att det moderna samhällslivet korrumpierade individer i form av att de inte längre kände empati eller medlidande för varandra. Människan bör istället vara i harmoni och vara ett med naturen (Rousseau, 2015, s. 7). ”Men så snart jag kommer bort från honom fylls skogen av liv igen. Lugnad av hans återkommande visslingar tillåter jag mig själv att ströva längre bort och får snart utdelning i form av två kaniner och en fet ekorre” (Collins, 2008, s. 259). Karaktären Katniss är bärare av egenskaper som den romantiska epokens författare hade förespråkade. Hon är ett med naturen och den är inte främmande för henne så som den är för de andra deltagarna i hungersspelen. De andra karaktärerna i berättelsen är beräknande och kalla medan Katniss känner empati och medkänsla för till exempel Peeta och Rue. Hon är inte bortkopplad från sina känslor som karriärister är och hennes medkänsla för andra är hennes styrka. Nedanstående citat visar att hon belönas för sin medmänsklighet och hennes solidariska handling är den tändande gnistan som så småningom förenar distriktet och får dem att gå samman emot huvudstaden.

Jag lyfter försiktigt upp brödet, som fortfarande är varmt. Vad måste inte det här ha kostat folket från Distrikt 11, som knappt klarar att skaffa sig själva mat för dagen? Hur många måste gå hungriga för att de skänkt pengar till den här enda limpan? Det var säkert menat åt Rue. Men i stället för att dra in gåvan när hon dog, gav de Hymitch i uppdrag att ge den till mig. Som tack? Eller för att de, lika lite som jag, vill stå i skuld till någon? Vad anledningen än kan vara, är det första gången ett distrikt skänker en gåva till en spelare från ett annat distrikt. (Collins, 2008, s. 193)

De tidigare beskrivna skillnaderna mellan den artificiella skogen i spelaren och den naturliga skogen i Distrikt tolv går även att tolka som att den naturliga skogen är idyllisk medan den artificiella är manipulerad av spelledarna och därmed inte naturlig och god. Den är istället en representation av samhället Panem. Romantikens era var en revolt mot upplysningen och det moderna samhället och förespråkade att människor, i ett naturtillstånd, skulle leva i harmoni med varandra, då människor

instinktivt vill hjälpa varandra. Det moderna samhället avlägsnade människan från sin sanna natur och människans naturliga och förenande instinkter korrumpades istället av det moderna samhället och skapade konkurrens och avundsjuka mellan människor (Rousseau, 2015, s. 7). Ur ett romantiskt perspektiv kan vi påstå att Katniss är den goda medborgaren, då hon är bärare av den romantiska epokens ideal. Skogen i Distrikt tolv är en romantisk skildring av naturen och skogen i spelarenan innebär en falsk trygg miljö och en representation av det teknologiska samhället som fångslar och skapar splittring mellan människor.

7.4 Den fridfulla platsen som metafor för människans fria val

Nyström (2021, s. 2) pekar på att fridfulla platser även kan fungera som viktiga temaskapande element som ifrågasätter, ändrar eller avslöjar karaktärernas motiv. Temporära frågor kan även undersökas i den slutna miljö som skapas av de tillflyktsorter som Nyström (2021) utforskar. I dessa slutna miljöer finns det även en möjlighet att undersöka intertextuella förhållanden texter emellan, vilket är något som kan ske mellan olika diskurser. Med hjälp av dessa intertextuella förhållanden vill jag visa hur den fridfulla platsen fungerar som ett temaskapande element för filosofiska tankeströmmar. Texter är alltid i relation till och i samspel med andra texter. Det finns en vertikal relation texter emellan och texter som är skrivna inom samma genre skapar formande relationer till senare texter som ansluter sig till dess förlagor. Den vertikala relationen skapar och utvecklar genrer och visar de djupgående relationerna mellan texter ur ett historiskt perspektiv. Däremot har den horisontella relationen mellan texter inte samma genreskapande effekt på texter. Den skapar relationer till texter som ligger bortom den egna genrens förlagor på bredden genom att citera, nämna eller fungera som bärare av dess samtids tankeströmmar. (Hellspong, 2001, s. 23)

Hellspong (2001, s.137) menar att de som framställs som goda respektive onda i en berättelse ska tas i beaktning av läsaren för att därigenom kunna utläsa textens syfte ur ett ideologiskt och socialt perspektiv. Jag hävdar att Katniss handlar i enlighet med existensfilosofins grundprinciper och skogen, som är Katniss fridfulla oas, fungerar som en sorts katalysator för temat kring existentialism.

Vi skulle kunna göra det, vet du, säger Gale med låg röst. Vad? frågar jag. Lämna distriktet. Rymma. Leva i skogen. Du och jag, vi skulle klara det, säger Gale. Jag vet inte vad jag ska svara. Idén är fullkomligt vansinnig. Om vi inte hade så många barn, tillägger han hastigt. Det är förstås inte våra barn. Men de skulle lika gärna kunna vara det. Gales två små bröder och en syster. Prim. Och våra mödrar, för hur skulle de överleva utan oss? Vem skulle mätta de där munnarna som alltid vill ha mer? Även om vi båda jagar dagligen finns det fortfarande kvällar när våra jaktbyten måste användas för att skaffa ister eller skosnören eller ull. Och då händer det att vi får gå till sängs med knorrande magar. (Collins, 2008, s. 10)

Nyström (2021) menar att den fridfulla platsen även kan vara en plats där temporära frågor kan undersökas. ”They function as important plot devices questioning, altering, or revealing the motives of the characters; they are places where the rhythm of the narrative can come to a hiatus or a complete end, or where questions of temporality can be explored within a spatially closed setting” (Nyström, 2021, s. 2). Det är i skogen som Katniss fostras av sin far och det är i denna skog som hon fattar beslutet att stanna i Distrikt tolv, trots att hon kan välja att fly ut i skogen tillsammans med Gale. Hon fattar samma beslut som fredsväktarna i Distrikt tolv hade velat, men hon väljer inte frihet i betydelsen av att undkomma det tyranniska härskarväldet. Detta är ett karakteristiskt drag hos Katniss och det är återkommande genom boken. Hon väljer att göra det hon anser är rätt och därigenom väljer hon även att leva ett autentiskt liv, även om det skulle innebära hennes död. I *Hungerspelen* är den fridfulla platsen i skogen något mer än enbart ett område dit den totalitära stadsregimen inte når fram. Skogen är även paradiset som Katniss väljer bort för att istället göra det hon anser är det rätta.

Den fridfulla platsen i *Hungerspelen* (2008) fungerar som en metafor för vad huvudkaraktären anser vara meningsfullt. I *Hungerspelen* (2008) är skogen Katniss Everdeens fridfulla oas. Det är där hon känner sig hemma och lycklig. Hon har ingen annan än sig själv att ansvara för i skogen och endast där kan hon vara sig själv. Genom att granska den fridfulla oasen kan vi söka svar på vad för slags syften och motiv som karaktärerna har med sina handlingar. Vi kan genom närläsning av litteraturen upptäcka intressanta aspekter som kan ge upphov till fruktbara filosofiska diskussioner i till exempel klassrummet.

7.5 *Frihet är människans mest utmärkande egenskap*

Likt Sartres anekdot beskriven ovan står Katniss inför ett liknande dilemma när hon står inför valet mellan att välja ett liv tillsammans med Gale i skogen och rädda sig själv eller att gå tillbaka till Distrikt tolv för att rädda sin mor och sin syster från distriktens fredsväktare. Jag menar att båda exemplen väcker ett likartat filosofiskt dilemma, där ingen av berättelserna ger ett givet svar. Katniss kan inte heller veta helt säkert om hennes mor och hennes syster kommer att råka illa ut om hon väljer att försvinna ut i skogen med Gale. Ändå fattar hon beslutet att gå tillbaka till distriktet. Sartre menar att den unga soldatens agerande var korrekt och samtidigt inte. Sartre var inte intresserad av ett klassiskt filosofiskt resonemang som byggde på någon form av moralisk kalkyl. Han var intresserad av en analys av dilemmat på ett mer personligt plan, där åskådarna skulle komma till insikt att båda besluten hade varit de rätta och att vi inte kan, med hjälp av utestående agenter, komma till konklusioner om våra egna handlingar är de rätta eller inte. ”Det finns ingen upptrampad väg som leder människan till frälsning; hon måste ständigt uppfinna sin egen väg. Men hon är fri att uppfinna den, ansvarig utan ursäkter, och allt hopp ligger i henne” (Bakewell, 2017, s. 19). Bakewell (2017, s. 19) menar att Sartre hade en stor fråga under 1940-talet som han formulerade i sin essä *Krigsslutet*, som publicerades i oktober 1945 strax efter att atombomber föll över Hiroshima ”Hur kan vi, givet att vi är fria, använda vår frihet väl i så problematiska tider?”. Han uppmanade allmänheten att ständigt ta hänsyn till det faktum att vi medvetet kan utplåna oss själva och att inget annat än vårt fria val står i vår väg. Likt Katniss Everdeen erbjöd Sartre en filosofi till en värld som just nästan hade utplånat sig själv, men som var redo att ta ansvar för sina egna misstag. Sartre lyckades reta upp mäktiga institutioner. De fruktade att Sartres uppmaningar till frihet kunde få människor att ifrågasätta kyrkans auktoritet. Sartre ansågs även vara en politisk upprorsmakare för bland annat marxister. De fruktade att människor som uppfattade sig själva som fria inte skulle ställa upp i en revolution. Marxisternas politiska ideologi gav lite utrymme för individer som ansåg sig personligt ansvariga över sina egna handlingar, likt situationen för Katniss:

Jag öppnar handen och de mörka bären glänser i solen. Jag trycker Peetas hand en sista gång som en signal till farväl. Sedan börjar vi räkna -Ett. Tänk om jag har fel -Två. Kanske struntar de i om båda dör. Tre! Nu är det för sent att ändra sig. Jag lyfter handen till munnen och tar en sista titt på världen. Bären har just passerat mina läppar när trumpeterna tjuder. Claudius Templesmiths desperata röst hörs ovanför oss. -Sluta! Sluta! Mina damer och herrar, jag har den äran att presentera segrarna i de sjuttiofjärde hungerspelen: Katniss Everdeen och Peeta Mellark! Spelarna från Distrikt 12 har vunnit! (Collins, 2008, s. 281)

Likt Sartre är Katniss också en förespråkare av frihet och hon avskyr president Snow för att hon anser att han fråntar henne den lilla friheten hon har kvar inne på arenan då hon tvingas välja mellan sitt eget liv eller Peetas.

Jag hävdar att ovanstående citat visar att Katniss sanna fiender inte är de andra speldeltagarna inne på arenan utan det förtryckande systemet som skapat hungerspelen och tvingat samtliga spelare till att delta. Katniss står inför det fria valet att inte delta i spelen, även om det innebär hennes död.

7.6 Sammanfattning

Med hjälp av Nyströms (2021) funktionsbeskrivningar av den fridfulla platsen har uppsatsen undersökt hur denna viloplats representerats i den post-apokalyptiska dystopiska berättelsen *Hungerspelen* (2008). Analysen har visat att skogen i *Hungerspelen* uppfyller de kriterier för vad Nyström (2021, s. 4) beskriver som en stilla oas, då det är en plats där huvudkaraktären finner ro, chans till vila och tid för återhämtning och reflektion. Skogen har beskrivits i boken som en idyllisk plats med grönskande träd, där huvudkaraktären har haft tillgång till mat och vatten och därför har den även varit förenlig med Nyströms (2021) beskrivning av en fridfull oas. Miljön har stått i skarp kontrast till det dystopiska distriktet som omgivit den. Analysen har visat att skogen inte har varit ämnad att vara en fridfull plats för samtliga karaktärer i berättelsen, då alla karaktärer inte varit lika väl anpassade och lämpade för miljön som Katniss har varit. Grottan i berättelsen, som skulle kunnat kategoriseras som en fridfull plats, har istället visat sig vara en artificiell konstruktion som fungerat som ett kontrollmedel för spelledarna. Den idylliska beskrivningen av

skogen har även visat sig vara bärare av starka likheter med den romantiska epokens skildringar av naturen och dess förespråkande av individens tillbakadragande till den för att finna kroppslig och själslig styrka.

Analysen har även identifierat filosofiskt centrala tankegångar i relation till den fridfulla platsen genom att analysera på vilket sätt de troper som belyser den fridfulla oasen i det valda ungdomslitterära verket fungerat som metafor för att framhäva existentialistiska tankeströmmar. Analysen har visat att det finns ett starkt samband mellan den analyserade fridfulla platsen i det skönlitterära verket och filosofiska idéer, då verket har visat sig innehålla filosofiska tankeströmmar. Genom huvudkaraktären och den fridfulla platsens underliggande teman har filosofiska teorier kunnat applicerats till verkets fridfulla oas.

8 Diskussion och pedagogiska implikationer

Uppsatsen utgångspunkt och huvudfokus har varit att identifiera och analysera de troper som belyst den fridfulla oasen i det skönlitterära verket *Hungerspelen* (2008) och dess betydelse. Studien har sedan övergått till en filosofisk analys av den fridfulla platsen och undersökt på vilket sätt den fridfulla oasen fungerat som metafor för att framhäva filosofiska tankegångar. I föreliggande stycke kommer diskussionen att fokusera på vad uppsatsens analysresultat har för litteraturdidaktiska möjligheter och korrelation till litteraturundervisningen i ämnet svenska.

Jag anser att det finns ett utmärkt underlag i tematiska analyser av den Post-apokalyptiska litteraturgenren för att utveckla elevers litterära kompetens i skolämnet svenska. Jag anser att elever mestadels är uppmärksamma och intresserade läsare, men receptionsforskningen visar att elever lägger vikt vid skilda element när de läser skönlitterära texter (Molloy, 2007, s. 69). Detta kan bero på vilken litterär begreppsbyggnad och kunskap om genre som eleverna har. Svensklärare kan använda genre- och temadiskussioner av ungdomsromaner i litteraturundervisningen på flera sätt. Dessa diskussioner kan fungera som en fingervisning över elevernas

förkunskaper kring genre och förmåga att analysera underliggande teman i skönlitteratur. Med hjälp av detta kan läraren anpassa litteraturundervisningen till den enskilda klassens behov och nivå och på så sätt ”utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande” (Gyl1).

Anledningarna till att elever avvisar texter som lärare väljer kan ha många bakomliggande orsaker, där brist på igenkänning kan vara en orsak. Det kan vara lätt att förstå om elevernas avvisande beror på att de har svårt att känna igen sig i texten, då det är svårt att motivera någon att läsa en text som inte engagerar och intresserar. Därför anser jag att det kan vara fördelaktigt att studera en dystopisk post-apokalyptisk ungdomsroman som *Hungerspelen* (2008) tillsammans med elever, då karaktärerna och många av de teman som ett ungdomslitterärt verk som detta lyfter fram är bekanta och relevanta för gymnasieelever. Analyser av *Hungerspelen* (2008) och liknande ungdomsromaner kan även vara fruktbara som metod för reflektioner kring genrespecifika egenskaper och öppnar även upp för diskussioner kring fler tematiska möjligheter som verket kan innehålla. Detta är förenligt med Skolverkets läroplan för gymnasieskolan ”Elevernas kunskapsutveckling är beroende av om de får möjlighet att se samband. Skolan ska ge eleverna möjligheter att få överblick och sammanhang. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper.” (Gyl1).

Analysen och den tidigare forskningen har visat att *Hungerspelen* (2008) ger goda möjligheter till att öppna upp för diskussioner kring filosofiska teman, samhällsideologier, sociala strukturer, miljöfrågor, feminism och media. Som tidigare nämnts beskriver Appleyard (1994) den äldre tonåringen som läsare och tänkare, där den unga vuxna läsaren tenderar att läsa för att förstå sin omvärld på ett mer djupgående och psykologiskt plan. Det medför att karaktärsanalysen och de djupare allmänmänskliga teman i ett verk blir mer betydelsefulla för denna typ av läsare och därmed blir tematiska analyser och diskussioner fruktbara och motivationshöjande i litteraturundervisningen för gymnasieelever. Att de fiktiva missförhållandena i de post-apokalyptiska romanerna ofta fungerar som analogier till liknande problem i vårt egna samhälle kan även med fördel diskuteras tillsammans med eleverna. Med hjälp

av närläsning kan läraren tillsammans med eleverna studera olika tematiska aspekter i skönlitteratur och sedan samtala om hur de fiktiva verken avser att utforska vår samtids komplexa sociala och politiska problem.

8.1 Vidare forskning

Den forskning som behöver utföras inom detta fält är omfattande eftersom forskning om den fridfulla platsen är ett nästan obeforskat område. Denna uppsats har undersökt hur denna viloplats representerats i den post-apokalyptiska dystopiska berättelsen *Hungerspelen* (2008) och även identifierat dess olika filosofiska tolkningsmöjligheter, men frågan om vilka fler tematiska möjligheter som den fridfulla platsen öppnar upp för behöver utforskas närmare. Vilka fler tematiska möjligheter har den fridfulla platsen i *Hungerspelen* och i annan skönlitteratur? Här skulle forskning kring fridfulla platser av ytterligare post-apokalyptiska verk även kunna besvara frågor kring vilka ytterligare tematiker den fridfulla platsen kan ha i post-apokalyptiska berättelser, utöver de som Nyström (2021) beskriver i sin avhandling. Ett annat intressant forskningsprojekt är att undersöka den fridfulla platsens historiska utveckling.

9 Litteraturförteckning

Appleyard, Joseph A (1994). *Becoming a Reader: The Experience of Fiction from Childhood to Adulthood*. Cambridge: Cambridge University press.

Bakewell, Sarah (2017). *Existentialisterna: En historia om frihet, varat och aprikoscocktails*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Bergsten, Staffan och Elleström, Lars (2004). *Litteraturhistoriens grundbegrepp*. Lund: Studentlitteratur.

Burke, Brianna (2015). "Reaping" *Environmental Justice through Compassion in The Hunger Games*. Oxford: Oxford University Press.

Collins, Suzanne (2008). *Hungerspelen*. Stockholm: Bonnier Carlsen Bokförlag.

Collins, Suzanne (2010). *Revolt*. Stockholm: Bonnier Carlsen Bokförlag.

Guanio-Uluru, Lykke (2015). *Female Focalizers and Masculine Ideals: Gender as Performance in Twilight and The Hunger Games*. Bergen: Bergen University College.

Hellspång, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hollister, Jonathan M och Latham, Don (2013). *The Games People Play: Information and Media Literacies in the Hunger Games Trilogy*. *Child Lit Educ* 45, 33-46. <https://doi.org/10.1007/s10583-013-9200-0>.

John, Eileen (1998). *Reading Fiction and Conceptual Knowledge: Philosophical Thought in Literature*. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 56(4), 331-348. <https://doi.org/10.2307/432124>.

Lashley, Katherine Ann (2017). *Girls on fire: Gender and disability in "The Hunger Games" and "Divergent"*. Ann Arbor: ProQuest.

Lundwall, Sam J (1993). *En bok om science fiction, fantastik, futurism, robotar, monster, vampyrer, utopier, dystopier och annat märkvärdigt och oväntat och osannolikt*. Bromma: Sam J. Lundwall Fakta & Fantasi.

Machat, Sibylle (2013). *In the Ruins of Civilizations: Narrative Structures, World Constructions and Physical Realities in the Post-apocalyptic Novel*. Trier: Wissenschaftlicher Verlag.

Molloy, Gunilla (2007). *Skolämnet svenska – en kritisk ämnesdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Nyström, Andreas (2021). *Places of Rest in Worlds of Ruin Havens in Post-Apocalyptic Fiction*. Karlstad: Institutionen för språk, litteratur och interkultur, Karlstads universitet.

Peksoy, Emrah (2014). *Food as control in the Hunger Games Trilogy*. Kilis: Aralık University.

Rousseau, Jean-Jacques [1782] (2015) *Emile: or, On Education*. Denham Spring: Cavalier Classics.

Ruthven, Andrea (2017). *The contemporary postfeminist dystopia: disruptions and hopeful gestures in Suzanne Collins' The Hunger Games*. *Fem Rev* 116,47-62. <https://doi.org/10.1057/s41305-017-0064-9>.

Schaffar, Birgit (red.) (2013). *Filosofins didaktik filosofiska betraktelser om att lära sig tänka*. Stockholm: Thales.

Skilleås, Ole Martin (2001). *Philosophy and Literature: an introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Skolverket (u.å.). *Gymnasieprogrammen, Ämne – Svenska*. Skolverket.
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=1530314731%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVE%26tos%3Dgy%26sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3>

Zárate, Christian (2015). *Filosofin I barn- och ungdomslitteraturen; En studie kring filosofiska tankegångar i Nalle Puh, Lifarens guide till galaxen, Hungerspelen och Flugornas herre*. Trollhättan: Högskolan Väst.

Østeberg, Dag (1995). *Jean-Paul Sartre - Filosofi, konst, politik, privatliv*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.